

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2060

เรื่อง มาตรการลดมลพิษพลาสติกในสิ่งแวดล้อม

ผู้เรียบเรียง นางอรณิชา รุ่งธิพานนท์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ

 กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ พฤศจิกายน 2561

พลาสติกเป็นวัสดุสังเคราะห์ที่นำมาสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน รวมทั้งนำมาใช้อย่างแพร่หลายในภาคอุตสาหกรรมการผลิต แต่เนื่องด้วยจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ปริมาณการใช้พลาสติกจึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละปีทั่วโลกมีการใช้ถุงพลาสติกมากถึง 5 แสนล้านใบ และทุก ๆ หนึ่งนาที่มีการซื้อสินค้าบรรจุขวดพลาสติกมากถึง 1 ล้านใบ โดยครึ่งหนึ่งของพลาสติกที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง ขยะพลาสติกที่ไม่ได้รับการจัดเก็บและทำลายอย่างถูกวิธีจึงรั่วไหลไปในธรรมชาติเป็นจำนวนมาก จนเกิดการสะสมและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชีวิตสัตว์ รวมถึงสุขภาพของมนุษย์ด้วย

ปัจจุบันมีหลายประเทศทั่วโลกได้ออกมาตรการลดการใช้พลาสติก เพื่อลดการสร้างขยะพลาสติก ในชีวิตประจำวัน ซึ่งแต่ละประเทศก็มีความเข้มข้นของการใช้มาตรการแตกต่างกัน อย่างเช่น ประเทศเดนมาร์กมีมาตรการเก็บภาษีถุงพลาสติกจากผู้ค้าปลีกมาตั้งแต่ปี 2546 ซึ่งทำให้ผู้ค้าปลีกต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมถุงจากลูกค้า และทำให้ผู้บริโภคทั่วไปหันมาใช้ถุงที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้อีก จากมาตรการดังกล่าว เดนมาร์กสามารถลดการใช้ถุงพลาสติกจากเดิมได้ถึงร้อยละ 66 ในประเทศเยอรมนีได้ออกกฎหมายรีไซเคิลเมื่อปี 2546 โดยให้มีการเก็บค่ามัดจำขวด เพื่อให้ผู้บริโภคส่งขวดพลาสติก ขวดแก้ว และกระป๋องอลูมิเนียมคืนเพื่อรีไซเคิล มาตรการนี้นอกจากช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกแล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้บริษัทเครื่องดื่มในเยอรมนีผลิตขวดชนิดใช้ซ้ำ แทนการใช้ขวดแบบเดิมได้กว่าร้อยละ 40 ซึ่งทำให้ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ในปริมาณมากเมื่อเทียบกับการผลิตขวดใหม่ นอกจากนี้ เมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา (พ.ศ. 2561) ประเทศเคนยาได้ออกกฎหมายห้ามการใช้ถุงพลาสติกเต็มรูปแบบ ซึ่งครอบคลุมทั้งการจำหน่ายการผลิต และการใช้ หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกสูงสุด 4 ปี หรือปรับสูงสุด 40,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ 1.3 ล้านบาท โดยในช่วงแรกจะเน้นใช้บังคับกับผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายก่อน ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายห้ามใช้ถุงพลาสติกที่มีความเข้มงวดมากที่สุดในโลก

สำหรับประเทศไทย สถานการณ์ขยะพลาสติกอยู่ในระดับที่น่ากังวล ผลการสำรวจเมื่อปี 2553 ของกลุ่มนักวิจัย ดร. เจนน่า แจมเบ็ก จากมหาวิทยาลัยจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศ

ที่ปล่อยขยะพลาสติกลงสู่ทะเลมากที่สุดเป็นอันดับที่ 6 ของโลก โดยในแต่ละปีมีขยะพลาสติกที่ถูกทิ้งในทะเลมากถึง 1.03 ล้านตัน ซึ่งผลการสำรวจนี้สอดคล้องกับข้อมูลของกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของไทยที่ระบุว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ขยะพลาสติกในประเทศไทยเกิดขึ้นปีละประมาณ 2 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมด แต่มีการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์เฉลี่ยประมาณปีละ 0.5 ล้านตันเท่านั้น ส่วนที่เหลือ 1.5 ล้านตัน ส่วนใหญ่เป็นพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง เช่น ถังบรรจุอาหาร ถุงหูหิ้ว หลอด เป็นต้น โดยขยะพลาสติกเหล่านี้ถูกนำไปกำจัดด้วยวิธีฝังกลบและเผาทำลาย ซึ่งเป็นวิธีการกำจัดขยะที่มีค่าใช้จ่ายสูงและต้องใช้พื้นที่จำนวนมาก

ปัจจุบัน รัฐบาลไทยได้พยายามรณรงค์และขอความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้ลดการใช้พลาสติกเพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัด และเพิ่มวิธีการรีไซเคิลพลาสติกที่ใช้แล้วเพื่อส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าพลาสติกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และให้มีการนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นให้ได้ร้อยละ 60 ภายในปี 2564 ทั้งนี้ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายลดการใช้พลาสติกเหมือนกับประเทศอื่น ๆ แนวทางที่ใช้อยู่ในขณะนี้ยังเน้นที่การรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกและอาศัยความร่วมมือแบบสมัครใจ แม้จะช่วยลดขยะพลาสติกได้ แต่ก็ยังไม่เกิดผลอย่างเต็มที่ ดังนั้น รัฐบาลโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการพิจารณาถึงการนำกฎหมายมาใช้เพื่อให้สามารถจัดการกับวิกฤตขยะพลาสติกได้รวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหา คือ พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของผู้บริโภค หากทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงความคุ้นชินในการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียวทิ้งได้ โดยเลือกใช้เท่าที่จำเป็น ใช้อย่างคุ้มค่า จัดเก็บและคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากพลาสติกย่อมลดลง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมควบคุมมลพิษ. (ม.ป.ป.) (ร่าง) แผนจัดการขยะพลาสติกอย่างบูรณาการ (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้น 26 ตุลาคม 2561 จาก <http://infofile.pcd.go.th/law/DraftWastePlan60-64.pdf?CFID=1452996&CFTOKEN=59975262>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กองส่งเสริมและเผยแพร่. (2561). ทส.จัดประชุมการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะพลาสติก. สืบค้น 29 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.deqp.go.th/service-portal/news-system/news-detail/?id=212592>
- ‘ขยะพลาสติก’ ปัญหาขบคิดระดับชาติ. (17 กันยายน 2561). **ไทยโพสต์**. สืบค้น 26 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/17790>
- อินเดีย เคนยา แชนงหน้าไทย ในมาตรการลดใช้ถุงพลาสติก (5 มิถุนายน 2561). **บีบีซีไทย**. สืบค้น 26 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-44365911>
- อยากลดพลาสติกต้องทำยังไง? นโยบายจัดการพลาสติกแบบไหนที่ประเทศอื่นเขาทำกัน. (2561). สืบค้น 25 ตุลาคม 2561 จาก <https://thematter.co/pulse/plastic-policy-in-other-country/53099>
- อรพรรณ แซ่เอี้ยว. (2561). แนวทางการจัดการปัญหาขยะพลาสติกในอาเซียน. สืบค้น 29 ตุลาคม 2561 จาก <https://seven02.s3.amazonaws.com/2S58/1532571524.40a2ff6f1ae6a0166d6311958d13038d.pdf>

ภาษาต่างประเทศ

- Jambeck J., Geyer R., Wicox C., Siegler, T. Perryman, M., Andrady, A.,...Law, K. (2015, February). Plastic waste inputs from land into the ocean. **Science**, 347(6223), 768-771. Retrieved October 26, 2018 from https://www.iswa.org/fileadmin/user_upload/Calendar_2011_03_AMERICANA/Science-2015-Jambeck-768-71__2_.pdf
- UN Environment. (n.d.). **Beat plastic pollution: If you can't reuse it, refuse it**. Retrieved October 25, 2018 from <http://worldenvironmentday.global/en/news/infographic-if-you-can%E2%80%99t-reuse-it-refuse-it>